

30.4.2019

לכבוד
מר נAMIL אBO לOKOן
מתאים פעולות הממשלה בשטחים
בfax: 03-6975177

לכבוד
מר ABIHYI מNDLBELIT
הייעץ המשפטי לממשלה
בfax: 02-6467001

לכבוד
גב' שRON AFK
פרקיות צבאית ראשית
בfax: 03-5694526

לכבוד
שר הפנים
בfax: 02-5666376

שלום רב,

הנושא: ביטול מוגבלות על כניסה מרצים זרים ושהיותם בגדרה המערבית במסגרת העסקת ע"י אוניברסיטת בירzeit

בשם הנהלת אוניברסיטת בירzeit הפעלת בגדרה המערבית, הריני לפנות אליכם בדרישה:

- א. לבטל את המוגבלות המונעת את כניסה של מרצים זרים לשטח הגדרה המערבית לצורך העסקתם ע"י אוניברסיטת בירzeit;
- ב. להימנע מוגבלות שריוןויות על שהייתם או הארכת שהייתם של המרצים הזרים כאמור לעיל;
- ג. להורות על פרטום נוהל המסדר באופן ברור וראוי את סוגיות מתן היתר כניסה והארכת שהייה למרצים מחו"ל בשטח הגדרה המערבית וזאת דוגמתו לנוהל הקיים עבור מוסדות להשכלה גבוהה ישראליים המבקשים להעסיק מרצים או חוקרים זרים.

וחכל מהנימוקים המפורטים להלן:

1. עניינה של פניה זו הינו בדרישה לאפשר לאוניברסיטה בירzeit להעסיק מרצים זרים מחו"ל וזאת ללא כל מכשול או מוגבלה על מנת לאפשר לאוניברסיטה למש את החופש האקדמי שלה באופן עצמאי ולנהל את לימודיו ההשכלה הגבוהה עצלה באופן תקין וסדרי.

2. דרישת זו מגיעה לאחר שבקץ האחרון הייתה האוניברסיטה עדיה לכך שביקשות להארכת אישור שהייה בגדרה המערבית של 7 מרצים מחו"ל שהועסקו על ידה סורבו ע"י הרשות הישראלית.
P.O. Box 8921 Haifa 31090 Israel Tel: (972)-4-950-1610 Fax: (972)-4-950-3140
ج. 31090، ص.ب 8921، هاتف 04-9501610 فاكس 04-9503140
حيفا 31090، ت.ف. 04-9501610 فكس 04-9503140
Email: adalah@adalah.org http://www.adalah.org

3. לפי סקר שנערך ע"י משרד החינוך של הרשות הפלסטינית שנערך בחודש פברואר 2018, נמצא כי בשנתיים האחרונים מקרב 8 אוניברסיטאות בשטחים הכבושים, כולל מזרח ירושלים, יותר ממחצית מהמרצים ואנשי הצוות הזרים במוסדות אלו, הושפעו לרעה הן מסירוב לבקשותיהם להארכת שהייתם ותען מסירוב כניסה בקשרים אלו ואחרים בכל הנוגע לאישוריהם. מרצים אלו נושאים אזהרות של מדינות שונות: ארה"ב, הולנד, צרפת, גרמניה, הודו ורין אך מרביתם הם אזרחי ארה"ב והאיחוד האירופאי. בקשרם לכינסה לגדרה של 12 ממרצים אלו מוחתת כליל ולפחות 20 מהם נתקלים בקשרים ומכתולים שונים בהארכת שהייתם.

4. יחד עם זאת, אותו סקר העיד על כך, שאוניברסיטת בירzeit היא האוניברסיטה המושפעת ביותר ממדייניות הרשות הירושלמית. נכון לערכות הסקר הניל, עליה כי מ בין 26 מרצים ואנשי צוות זרים המועסקים ע"י אוניברסיטת בירzeit, 15 נתקלו בקשרים לכינסה לגדרה או בחידוש אשرت שהייתם שם.

5. הדבר אינו במקרה שכן אוניברסיטת בירzeit היא האוניברסיטה הפלסטינית הוותיקה ביותר הפעלת בשטח הגדרה המערבית. האוניברסיטה הוקמה בשנת 1924 כבית ספר לבנות ועם השנים התפתחה וגדלה. בשנת 1942 היא הפכה למכללת בירzeit ובשנת 1975-1976 הוכרה כאוניברסיטה ושינה את שמה לאוניברסיטת בירzeit. לפי מטרותיה של האוניברסיטה היא מחויבת למציאות, עידוד יצירתיות, נסיננות, חדשות, הישגים כמו גם עידוד עבודה צוות וערכים המושתתים על פרקטיקות דמוקרטיות המבוססים על גוון, חופש בייטוי וכבוד לאחרים. לא בצד שbehalf שנות פעילותה, נסמכה האוניברסיטה רבות על מרצים וחוקרים זרים מאוניברסיטאות מדינות שונות הן במסגרת צוות המרצים שלהם, והן במסגרת היחסים האקדמיים שניהלה עם אוניברסיטאות ומכוני מחקר בינלאומיים בעולם ו➥ כתוכאה, מספר המרצים הזרים בה הוא הגדול ביותר בקרבת המוסדות להשכלה גבוהה בגדרה המערבית. נכון לשנת הלימודים 2018-2017 פעלו באוניברסיטה 9 פקולטות שונות במסגרתן הופעלו 111 תוכניות אקדמיות הכוללות 75 תוכניות לתואר ראשון, 32 תוכניות לתואר שני, תוכנית אחת לתואר שלישי ותוכנית אחת לסטודנטים זרים. נכון לאותה שנה סה"כ הסטודנטים שלמדו באוניברסיטת בירzeit עמד על 14,506 והועסקו בה 446 אנשי צוות ומרצים. כמו כן בין השנים 1975-1974 עד לשנת 2017-2018 סיימו 38,600 סטודנטים את לימודיהם במוסד זה.

6. כאמור בשנתיים האחרונים הוגרו ההגבלות על שהייתם של מרצים מח"ול והדבר השפיע על פעילות האוניברסיטה. מדובר בהgelotot שונות כגון: סירוב כניסה לגדרה המערבית, התארכות בלתי סבירה של הליכי בוחנות בקשרות היותר הכינסה או השהייה, מתן אישורי שהייה לתקופה קצרה מאוד הנעה לעתים בין שבועיים לשושה חודשים בלבד, הגבלת השהייה רק לגדרה המערבית וככינסה - יציאה רק ממערב אלנבי ואיסור המעבר מנtab'ג, דרישות להפקדת ערבות בסכומים גבאים מאוד המגיעים לעיתים לכ- 80,000 ש"ח.

7. כמו כן, אלו מ בין המרצים מח"ול מקבלים אישורי שהייה או שהייתם מוארכת, מקבלים אשורת תייר המותנית באיסור עובdotem. יודגש, כי למותות שפורמלית, ניתן להוציא אשורת עבודה בשטחים הפלשטיינים הכבושים, בפועל, אשורת כאלו כמעט ואין ניתנות בשנים האחרונות. לצד

מגבלות אלו נתקלים המרצים בחומר שקיים כמעט כולו בכל הנוגע לקריטריונים לכינוסים לגודה לטירוב בקשותיהם ולאופן הטיפול בבקשתיהם.

8. מגבלות אלו הובילו לכך שמרצים רבים, נאלצו לעזוב, חלקם במהלך הלימודים ובטרם סיום הקורסים אותם העבירו לסטודנטים; חלקם الآخر חי בתנאי אי יציבות; חלקם נאלץ לעזוב את השטחים מיידי שלושה חודשים על מנת לאפשר חידוש אשורת השהייה שלהם; ורבים מהם נאלצו להתמודד עם הליך ארוך ומסורבל תוך כדי הפקחת טכומית עתק כערבות. הם מלמדים במסגרת תוכניות לתואר ראשון, שני ושלישי, מנהליים וudasות אקדמיות שונות באוניברסיטה, עובדים ומנהלים במכון מחקר והם, כמו בכל אוניברסיטה אחרת, משרתים את ציבור הסטודנטים והציבור הרחב באמצעות השתתפות במחקר, סמינרים והרצאות.

9. הגבלת שהייתה של המרצים ואנשי הצוות הזורמים באוניברסיטה בירzeit, כמו בכל אוניברסיטה אחרת בשטחים הכבושים, מקשה על פעילותם הסדירה של המוסדות הניל הון בטוחה הקצר והן בטוחה הארץ. ב佗וח הקצל, מגבלות אלה מציבות מכשול كبير מפני קליטת מרצים זרים נוספים מהש שלא יקבלו אישור או שיקבלו אישור לתקופה קצרה מאוד שלא ניתן להם לעבוד בסיס למשך סמסטר אקדמי שלם; העדר יכולת להחלף מרצים הנאלצים לעזוב; פגיעה במהלך הקורסים המועברים ע"י אוטם מרצים שנאלצים לעזוב; פגיעה בסדר היום היומיומי של האוניברסיטה ברמה האקדמית והادמיניסטרטיבית ופגיעה בסטודנטים עצם.

10. בטווח האליק, למגבלות אלו השלכות חמורות מאוד הן על האוניברסיטה, הן על הסטודנטים והן על הציבור הפלסטיני הרחב. העסקה בתנאים אלו של מרצים זרים ואי יכולת לקולט נוספים גורמת לבידוד של האוניברסיטה אל מול מוסדות להשכלה גבוהה אחרים בעולם והפחיתה איות הלימודים בה; הדבר יגרום לפגעה ברמת הלימודים באוניברסיטה החיונית לצירות חשפה רחבה יותר של מידע ומחקר אקדמי לסטודנטים; וויביל לפגעה בפיתוח הלימודים, המחקרים והפרסומים האקדמיים והמדעיים של האוניברסיטה.

11. בעקבות הפגעה באוניברסיטה, פנה Committee on Academic Freedom of the Middle East, פנה Studies Association of North America (MESA) בchodש אוגוסט 2018 אל ראש הממשלה בנימין נתניהו, שר המשפטים איילת שקד, שר הפנים אריה דרעי ושר החינוך נפתלי בנט בדרישה לבטל באופן מיידי את סיורי הכנסה והארצת שהייתה של המרצים הזורמים בגדה המערבית ורוצעת עזה ואיום מדיניות שקופה וברורה. וכן דרשו להבטיח כי תאפשר כניסה כניסתם ושהייתם של אוטם אקדמאים שנפגו מהגבלה הניל והכל במטרה לשמר על החופש האקדמי של האוניברסיטאות הפלסטיניות. ראו :

<https://mesana.org/advocacy/committee-on-academic-freedom/2018/08/06/arbitrary-demands-on-foreign-national-academics-working-in-palestinian-universities>

12. פניה דומה נשלחה בchodש אוגוסט 2018 אל מטות הממשלה בשטחים כמיל אבו רוקון ע"י California Scholars for Academic Freedom. ראו :

<https://cascholars4academicfreedom.wordpress.com/2018/08/25/letter-to-major-general-kamil-abu-rukon-about-systematic-interference-by-israeli-authorities-in-palestinian-education-academic-freedom-freedom-to-travel-and-to-teach-study-and-research>

13. ובאוקטובר 2018 נשלחה פניה נוספת גורמים ע"י ארגון British Society for Middle East Studies שבו גינו את המגבלות המוטלות על שהיית מרצים זרים והעסקתם במוסדות להשכלה גבוהה פלסטינים וביקשו להפסיק את המגבלות הנ"ל. ראו :
<http://www.brismes.ac.uk/resources/israeli-violations-of-palestinian-academic-freedom>

14. הראייה לשירות הטיפול בבקשתיהם של מרצים זרים ע"י הרשות הישראלית הינה קיומו של הנהל היחיד העוסק בנושא תחת הcotratת "נווה כניסה זרים לשטחי איו"ש" שהזוא ע"י מתאם פעולות הממשלה בשטחים (פקודה מס' 202). נוהל זה שחל על אזרחית מדיניות שיש לישראל יחשיט דיפלומטיים עימם קבוע בסעיף 2 את קטגוריות הזרים שיורשו לבקש אישור כניסה לתקופה עד שלושה חודשים בלבד וכוללת "מורים ויעצים". בנוהל, קבוע כי זרים שהינם אזרחי מדינות שאין חתומות על הסכמי פטור מאשרות, יכולים לפנות לשגרירות או לكونסוליה הישראלית הסמוכה ולהגיע בבקשת אשרה ועל הזר החתוםות עם ישראל על הסכם פטור מאשרות יוכל להיכנס ביקורו. זרים שהם אזרחי מדינות החתוםות עם ישראל על הסכם פטור מאשרות יוכל להיכנס לגדרה המערבית דרך ישראל לאחר הצגת המסמכים המתאים את מעמדם ותפקידם ומטרת ביקורם וזאת בכפוף לבדיקה נציגי מתאם פעולות הממשלה בשטחים בתביביג. אותו נוהל ממשיך וקובע כי הארכת האשורה אפשרית לתקופה נוספת עד לשנה ולא יותר מ- 27 חודשים מצטברים אך ארכה כזו מאפשרת רק לבני זוג של פלסטינים תושבי האזור, ילדים עד גיל 16 של פלסטינים תושבי האזור, נשי עסקים / משקיעים / בעלי היטר עיסוק בגדרה / ומקרים הומניטריים ואחרים. מרצים ויעצים לא נכללו כלל בפרק העוסק בהארכת אשורה. כמו כן, הויאל ובשנים האחרונות רשות השירות הישראלית אין מוציאות היתר הusiness בגדה במיעוד עבור המרצים הזרים, הרי לא ניתן להכליל אותם בקטgorיה זו המאפשרת הארכת שהייתם של עד 27 חודשים במצטבר.

15. מדובר בנוהל כללי ועומום שאינו מסדיר את הקритריונים לאישור העסקת מרצים זרים במוסדות פלסטינים להשכלה גבוהה ואין מסמיך את מתאם פעולות הממשלה בשטחים להטיל מגבלות כה חמורות כמו אלו שפורטו לעל.

16. לעומת מגנון עמוס זה מאפשר למוסדות להשכלה גבוהה בתוך ישראל לקלוט מרצים זרים בהתאם לנוהל נפרד אחר המאפשר כניסה זרים והעסקתם עד לתקופה של חמיש שנים! מדובר ב"נווה התיפול במתן היתר העסקה", אשורה ורישויון ישיבה למרצה/תוקר אורח במוסד להשכלה גבוהה" (מספר נוהל 5.3.0005, מעודכן ליום 14.6.2015) שפורסם ע"י רשות האוכלוסין והתగירה של משרד הפנים. נוהל זה מאפשר העסקת מרצה זר ברישיון ישיבה יהודי המונפק ע"י רשות האוכלוסין וההגירה ברישיון "ב-1 תוקר/מרצה"; הנהל מחייב את המוסד להשכלה גבוהה בהגשת בקשהות האוכלוסין וההגירה של המרצה הזר ואין מטיל זאת על המרצים עצם כפי שהוא המצב לגבי העסקת מרצים בגדה המערבית; המרצה רשאי לצרף לביקורו בישראל את בני משפחתו מקרבה ראשונה כאשר לבני הזוג יוענק רישיון תייר ולילדים עד גיל 18 יוענק רישיון ישיבה לתקופה המקבילה להעסקת המרצה; ניתן לאשר כניסה רב פעמים ככל שתבקשו למרצה ולגולוים אליו במהלך כל תקופה הרישויון. הנהל מפרט כיצד תוגש הבקשה, ואת כל המסמכים שיש לצרף לה והוא תיבחן תוך 21 ימי עבודה מיום קבלתה ואם יש צורך להשלים מסמכים חסרים, תועבר תשובה לבקשתה תוך 10 ימים לאחר ההשלמה.

17. הנהל מפרט את תקופת היתר וקובע כי במידה והבקשה תאשר, תוקפו של היתר שנייתן ראשונה יהיה לתקופה מירבית של עד שנתיים על פי בקשת המוסד ובהתאם להחלטת הממונה. הארכת תוקף היתר תהא לתקופה מירבית של שנתיים נוספת ובסך הכל תקופה מצטברת של 63 חודשים (5 שנים ורבע). במידה והמטרה מבקשת להשאר בישראל אחורי תקופת הרישויו, ניתן להגיש בקשה ובנסיבות משרד הפנים להעניק לו אשרות רישויון ישיבה מסווג ב/ב. בנוסף, הנהל הניל מסדר את היתר השהייה של מרצה בשנת שבתו (לא שכר) ומאפשר הארכת שהייתו לתקופה מקסימלית של שנה.

18. יודגש כי, להעתקת מרצים זרים באוניברסיטאות בישראל קיימים נוהלים מפורטים וברור המפרט את הקריטריונים, ההליך, המ██מיכים שיש להציג, המועדים, מעמד המרצה ובני משפחתו וחשיבות מכל שהוא מאפשר כניסה ושהייתה של מרצים זרים לתקופה מסוימת, ללא מגבלות, ללא טרטורים ולא נטל כספי ומאפשר להם להיקלט באופן תקין במוסד השכלה גבוהה.

19. אין כל ספק שהמדינה כפלי מרצים זרים המבקשים להיכנס לגדרה המערבית במטרה לעסוק באוניברסיטאות בגדרה, הינה שרירותית ופוגעת בחופש האקדמי של המוסד ובכך שמתערבת בחירותו לקלוט מרצים זרים ובחופש האקדמי שלו להרחיב את מגוון המחקר והלימודים האקדמיים שהוא מעניק לטוחנאים הפלסטינים ולציבור הרחב.

20. אין כל ספק, כי מדיניות כזו מתערבת בניהול חייהם האזרחיים של אוכלוסייה אזרחית מוגנת תוך פגיעה בחופש הביתי והכבד הן של המוסד, הן של המרצים, הן של הסטודנטים והן של הציבור הפלסטיני הרחב. זכות זו של האוניברסיטה הפועלת במצבות של כיבוש והאמונה על פיתוח החיים האקדמיים והתרבותיים התקיימים של האוניברסיטה והশלטיים של העצמים על החברים, כלכליים ותרבותיים בגדרה המערבית בכלל, הינה חלק בלתי נפרד מזכותה להגדירה עצמית במוסד לשכלה גבוהה.

21. כפי שיפורט כאן, בכך מדיניות זו מפרה حق את המשפט הישראלי והן את המשפט הבינלאומי של עלייה בהיותה כוח כובש.

22. בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ), ב חוות דעתו המיעצת (Advisory Opinion) מיום 9.7.2004 בעניין חומת ההפרדה שנבנתה ע"י ממשלת ישראל בגדרה המערבית, הדגיש את חובהה של מדינת ישראל בתור כוח כובש לכבד ולמלא הן אחר הוראות המשפט הבינלאומי הhominitaris והן משפט זכויות האדם. בעניין **מראעה** בית המשפט הנכבד לא שלל את תחולתו של עקרונות אלו על הגדרה המערבית (בג"ץ 7957/04 **מראעה נ' ראש ממשלה ישראל**, פ"ד ס(2) 477, 492 (2005)).

23. תקנה 43 לאمنت האג, המתווה את השיקול המרכזי להפעלת סמכויותיו של הכוח הכובש, קובעת כי צבא כובש צריך לשמור את החוק שהיה קיים באזור לפני הכיבוש ולפעול על פיו, וכי השיקול המרכזי להפעלת סמכויותיו של הכוח הכובש הוא טובתה של האוכלוסייה האזרחית ככל שאין צורך דחוף ומידי הנגע לביטחון המונע זאת. טובת האוכלוסייה האזרחית היא שמנעה את דמי הכבוש ויוצרם את מארג השיקולים שיכולת המעכמתה הכבושה לשקל בעת שהיא עשויה בכוחות שלטוניים ומנהל את השטח הכובש. הוראת תקנה 43 קובעת כדלקמן:

"**בעבור סמכויות השלטון החוקי למעשה לידי הכבוש, ינקוט הלה בכל האמצעים שביכולתו כדי להחזיר על כנס ולהבטיח את הסדר והחיקם הציבוריים, עד כמה**

שהדבר אפשרי, מתוך כבוד החוקים הנוהגים במדינה, חוץ אם נבצר ממנו הדבר
לחלווטין".

ראו את ההחלטהعلילונה שאימצה את תחולת תקנה 43 על שטח הגדרה המערבית: עניין ג'מעית
אסכאנ, בעמ' 794-795; עניין מרעבה; בג"ץ 2150 אבו צפיה נ' שר הבטחון, פ"ד סג (3) 331
(2009); בג"ץ 69/81 אבו עיטה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדר המערבית, פ"ד לז(2), 197 (1983); בג"ץ
10356/02 הס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדר המערבית, פ"ד נח(3), 443, 455 (2004)).

24. הנה כי כן, תקנה 43 מטללה חובה פוזיטיבית על הכוח הכבש לנוקוט בכל האמצעים הנדרשים כדי להבטיח את הסדר והחמים הציבוריים כאשר הפרשות שניתנה ל"סדר וחמים ציבוריים" כוללת את החמים האזרחיים של האוכלוסייה המקומית. המדיניות של הרשות הישראלית המובילה להגבלת החופש האקדמי של אוניברסיטת בירzeit, כמו גם אוניברסיטאות פלסטיניות אחרות בגדה, מנוגדת לחובה פוזיטיבית זו שכן היא מחייבת בחיקם האזרחיים והציבוריים שלימודי השכלה גבוהה סדריים ותקינים היא אחת מהן.

25. בכלל המקרים שהגיעו אלינו לא היה צורך בטעוני המצדיק את המגבלות שהוטלו על המרצים. שכן, מכל המרצים שהיתר שהייתה הוגבל או ניסתה נמנעה, כמעט ולא נמצא מרצה זו אחד ששחיתו או ניסתו הוגבלה מטעמים ביטחוניים.

26. עקב לכך הואיל ואין מדובר במניעה ביטחונית המצדיקה את מדיניות הגבלת השהייה של מרצים מהוויל בשטחים הכבושים, הרי אין כל סמכות לכוח הכבש להגביל את חירות האוניברסיטה לנשל את עניינה האקדמאים. זכות אוניברסיטה תחת כיבוש להגדיר את עצמה באמצעות מימוש החופש האקדמי שלה, במיוחד בכל הנוגע להחלטות לפיתוח וקידום הרמה האקדמית של המוסד, אינו מתבטל או מושעה בגלל הכיבוש במילוי שאין שיקולי בטחון המצדיקים זאת.

27. בהקשר זה מדיניות הכוח הכבש בהגבלת הייתה המרצים מהוויל פוגעת גם באוכלוסייה עצמה, שיש לה את הזכות ללמידה באוניברסיטה איקוותית, להפתח ולהציג את עצמה מבחינה חינוכית, חברתית וכלכלית. יתר על כן קיומו של כיבוש אינו מבטל את זכות האוכלוסייה האזרחיות ואת זכות האוניברסיטה להגדירה עצמאית ניהול חייהם תקין ככל האפשר תוך שימוש בזכויותיהם. שימוש בזכויות אלו מקבל משנה תוקף ככל שהכיבוש נעשה לארוך יותר לא כל שכן, שהוא מגע לשנתו ה- 52. ראו גם בהקשר זה

Orna Ben-Naftali, Aeyal M. Gross, and Keren Michaeli, *Illegal Occupation: Framing the Occupied Palestinian Territory*, 23 Berkeley J. Int'l Law. 551 (2005).

28. העם הפלסטיני בגדרה המערבית ורצוועת עזה זכאי כשאר העמים למש את זכותו להגדרה עצמאית בכל שזו נוגעת גם לאפשרות שיהיו לבניו ובנותיו אוניברסיטאות ברמה טוביה המספקת להם חינוך גבוה וಐקוותי. בהקשר זה הכיבוש כשלעצמו אינו מונע ואסור לו למנוע מהם את שימוש הזכות. שכן לפי הפרשנות הניתנת לתקנה 43, הריבונות בעניינים אלה – חינוך – אינה עוברת מידיו ואני ניתנת להעברה – *inalienable*. יוצר כי לפי תקנה 43, המדיניות העכשוית שפורטה לעיל הינה קייזונית ביותר משום שהיא פוגעת בזכותו של העם הפלסטיני למש את זכותו ניהול מוסדותיו להשכלה גבוהה וברמה סבירה ואך איקוותית יותר העמים.

29. לאור כל האמור לעיל הנכם מתבקשים להורות על האמור במבוא לפנויותנו זו.

מכווד רב,
סאוס אזהר, עורכת דין

העתק : מר שי ניצן, פרקליטות המדינה, בfax : 02-6467006